

N

náboženstvo

vierovyznanie, forma spoločenského vedomia založená na viere v nadprirodzené bytosti a existenciu nadprirodzeného sveta, zázrakov. Je to odraz prírodných a spoločenských síl v mysliach ľudí. Pomocou náboženského kultu sa ľudia dostávajú do styku s bohami a snažia sa ovplyvniť ich chovanie vo svoj prospech. Náboženstvo sa využíva ako forma duchovného útlaku.

nabrožij (rus.) *igoš*

Nadanojla - meno *vily* v srbskej mytológii

nadis – zlomok z nápisu mena *Vanadis*

náhrobok

pomník, architektonické alebo sochárske dielo nad hrobom:

- *nefigurálne* (nápis, erb, symbol)

- *figurálne* (reliéf, socha)

Najan » *Ny*

najana » *vajány*

nalítnik, naletnik, nalet, naljot (ukrajin.) *lietavec*

namnoj, navnoj

rus. *namnat'* = natlačiť

nawiak, mardus, mardos, martos

škodlivý nočný duch, ktorý počas spánku tlačí človeka natoľko, že mu zostávajú modriny. Duchovné zdôvodnenie vzniku preležanín.

Je mužskou formou *navky*.

narečnica, naručnica » *sudička*

poľ. *narecznica* je *sudička* aj *paprad'* samčia

poľ. *narok* = osud, *neracha* = predpovede

rus. *naržčnica*

narés (lit.) *rusalka*

narodeniny

životné jubileum

výročný deň narodenia. Pri narodení sa prizývajú členovia najprv bližších, neskôr vzdialenejších rodín alebo priatelia, ktorí sa pri narodení dieťaťa zaväzovali, že ak sa dieťa stane sirotou, budú sa oň starať ako o vlastné. Náhradný otec sa nazýva **kmotor** (rus. *kum*) a náhradná mama **kmotra** (*kuma*). Odmietnuť požiadavku ísť za kmotrovcov bolo neprístojné. Kmotrovci sa považovali za bližšiu rodinu ako súrodenci. Tento zvyk prevzala cirkev a náhradných rodičov nazvala krstní rodičia » *krst*.

slovo „prikmotriť sa“ znamená, priblížiť sa, pridať sa k rodine

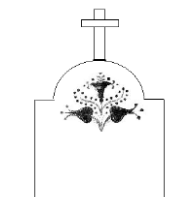
Oslava 10.-tich, 20.-tich a ďalších narodenín, končiacich 0 sa nazývajú okrúhle narodeniny - **okrúhliny**.

Narodilo

V roku 1642 bola v Rusku obvinená čarodejnica (kolduna) menom Afonka Naumenok z privolávania diablov menom Narodilo a Satanail. Slová, „narod ilo, satan ail“ znamenajú „národ teš sa, satan tráp sa“.

naték » *netek*

nátka (valasky) *Korgoruša*

Natrimps » Potrimp

nauzy

Na starej Rusi sa ako *amulety* používali zvláštne uzly zvané nauzy, ktoré odovzdávali čarovnú moc, ochraňovali pred nešťastím a liečili chorých. Nad nimi sa zariekavalo a do nich zapletali liečivé byliny a rôzne iné predmety. Čarodejník uzlovým písmom vložil do nich magickú formulu. Takéhoto čarodejníka volali **nauzník** (uzolník).

Nauzy sa nosili na hrudi, ruke či opasku, zavesené na povrázkoch a šnúrkach, prípadne na retiazkach.

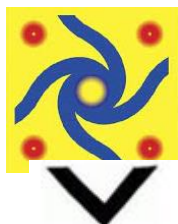
Z týchto uzlov vznikli neskôr *ladanky* (vačky).

Ľudia si robia uzlíky na vreckovke, aby na niečo nezabudli.

nav, náva, navi

gótsky *naus* = nehybné telo, protoslovansky *mrtvola*, *zosnulý*, *Nasu* je zoroastriansky démon smrti

rus. *navjo*, *navy*; poľ. *nawia*, lotyš. *nāve* = *smrť*

1. neviditeľný svet, druhý svet, záhrobie, územie smrti, podsvetie, ničota, kráľovstvo zla, duchovno chorôb. Vláadne v ňom Čierny had a sú v ňom *lamie*. *Navi* je protikladom *javi*, zjednotená v *pravi*.

» *Ny*, *Nij*;

V chorvátskej mytológii je *Nav* dom božstiev. Symbol *navi* sa nazýva **navnik**.

Príslovie: *Odišiel do návi* = zomrel. *Nazrel do navi* = pozrel sa smrti do očí t.j. bol v ohrození života.

2. podľa pravoslávnej cirkvi úmrtie božstva, *pascha*. Oslavuje sa na Veľký piatok, resp. v predvečer piatku ako **Navský štvrtok**.

3. **navka** - prenesene tiež *mrtvola* resp. duša mŕtveho, väčšinou tragicky zahynutého, alebo mŕtvo narodeného, preto sa považuje za dušu nepriateľskú, žiarliacu na život, so zámerom spôsobiť smrť. Bývajú pomocnice *Moreny*.

U južných Slovanov sa verí, že *navky* stoja pri rodiacej žene a rozhodujú, či dieťa bude žiť, alebo zomrie.

Nazývajú ju aj **lalka**. Môže nadobúdať formu vtáka alebo kostlivca. Jej mužská forma sa nazýva *namnoj*, *navnoj* alebo *nawiak*.

V ruskej mytológii je to *plačka* na hroboch, jej piesne sa nazývajú *mohylky*.

Iné fonetické zápisy: *navia*, *navija*, *nawia*, *navje*, *nejka*, *ňavka*, *niauka*, *nawka*, *nauka*,

bulh. *navjaci*, slovin. *movje*, *mávje*, *mav*, *návje*, poľ. *navacza*, *navaća*, *niczka*, *nyczka*

» *majka*

4. **Navislavia** - rímska bohyňa navigácie na mori

5. **naut** = v severskej mytológii pekelná rieka

nautika = moreplavectvo, plavectvo

navpa

pavpa, *mavpa*, *maľpa*, *maupa*, *mawpa*

poľ. *maľpa* = *opica*

nymfa (bohynka, vodníčka) napodobňujúca ľudskú činnosť ako *opička*, keď vidí ľudí prať - perie, keď ich vidí česať sa – češe sa atď. Na Ukrajine to znamená čertova žienka.

V gréckej mytológii sa *nymfa dolín* nazýva *napea*.

navpun, **naupun**

mužská forma *navpy*, vodník s rybím chvostom

navrátiliec » revenant

rus. *naljot*

navská kostička, navná kosť

pakosť, (lekársky metakarpálna exostóza, chronická proliferatívna osifikujúca periostitída) vzniká následkom zranenia alebo natiahnutia záprstných kĺbov malých kostí ruky alebo nohy, vzniká ako výrastok na inak rovnej a hladkej kosti, môže spôsobiť až smrť a zachová sa po rozložení tela, používa sa na kúzelné účely

maznavá kosť je predná kosť na lýtku, píšťala

navský deň, Navský štvrtok » pamiatka zosnulých, Zadušnica, radunice

nazýva sa aj Pascha mŕtvych

podľa slnečného kalendára pripadá na 14. apríla, prípadne až na 14. mája.

náv vták » *knocha vták*

nebo, nebesá

nebeská klenba, básnicky azúrový svet, obloha

(podľa hory Nebo v Izraeli, po gr. Urán, franc. Ciel)

sídlo bohov, boží dom. Každý národ má svoje nebo. Živý si pred vstupom do neba musí obliecť nebeský oblek (skafander). Do neba sa spravodliví dostanú po duchovnom rebríku (schodisku). V nebi je tak dobre, že človek na všetko na zemi zabudne. Do slovanského neba (**Nebeslávka**) majú prístup aj cudzinci, ktorí sa nejakým spôsobom zaslúžili o rozvoj slovanstva alebo boli ich ctiteľmi. Do slovanského neba má prístup 1404 cudzích kniežat (SD 491). Spoza potoka a ohrady sa môžu do slovanského neba pozerat' aj cudzinci, ktorí Slovanom neublížili. V slovanskom nebi sa spievajú ľudové piesne za sprievodu nástrojov: varyta, gajdy, husle, píšťaly a varhany samohravé (syntetizátor?). Na nebesiach možno hovoriť každou rečou, avšak v dokonalej podobe.

Nebo je podľa viacerých mytológií rozdelené na deväť úrovní (sfér, pásiem, stupňov, hierarchií, kruhov), čo môže odpovedať deviatim rádom *anjelov*, z kozmologického hľadiska deviatim planétam (svetom) slnečnej sústavy, či deviatim stavom mysle: trojaký náhľad na tri formy existencie.

Staročesky sa planéta Urán nazývala **Nebešťanka**.

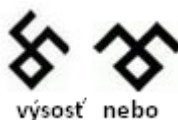
Sanskrt. sa nebo nazýva *svarga*, z toho je pomenovanie božstva *Svarog*.

Kozmologicky nebo (Svarog) je otec a Zem je matka ľudí. Zo Zeme sa zrodil aj Mesiac.

Starosloviensky sa nebo nazýva *sva*.

Synonymum pre nebeský je výsostný.

Porekadlo: Vie Boh z neba, čo komu treba.

Nebeské panny

poľ. Światlice, rus. *Deninoči* (deň a noc)

sestry *Poludnica* a *Polnočnica*, taktiež *Zornica* a *Večernica*.

Ich symbolom je *kolochord*.

Mužským princípom sú *junáci*.

» *Svietič*.

Nebos » *Avos*

rus. *nebos* = *nebodaj*

nečisté dni

pohanské dni, nekrštené dni, kondžurove dni, mrzké dni, *vlčie dni*, besovské dni, krivé sviatky, strašidelné večery

12 dni počas vianočných sviatkov od 25. decembra do 6. januára. U pravoslávnych podľa nového kalendára od 6. januára do 19. januára. Počas týchto dní je zvýšená aktivita zlých duchov na zemi, duchovia mŕtvych vychádzajú z hrobov. V Rusku sa chránia pred nečistými silami pitím alkoholu a toto obdobie sa nazýva **drabadán** (drebedeň), čo znamená nezrozumiteľné opilecké brblanie, bľabotanie, lolotanie, žvanenie

Pôvodne to boli dni, ktoré sa vkladali vo vianočnom období do lunárneho kalendáru, aby sa vyrovnal solárnemu.

Cirkev zaviedla počas týchto dní zákazy vychádzania po západe slnka, oslavy, svadby a zásnuby. Hlásali sexuálnu abstinenciu, pretože vraj v týchto dňoch počaté dieťa bude postihnuté, alebo bude zlým duchom po smrti. Aby sa chránili pred démonickými mocnosťami, ľudia nosia cesnak v oblečení. Dôležité je pravidelné umývanie v tomto období.

Nekrstenými dňami sa nazývalo kalendárne obdobie medzi narodením Krista po jeho pokrstenie 6. januára (hoci medzitým prešlo 30 rokov).

Ľudia praktizujú v tomto období tzv. pohanské zvyky - koledovanie, chodenie s oceľou, slameníkom a pod. vykonávajú ľubostné kúzla, veštenia ohľadom budúceho roku, obete domovíkovi a.i.

Po zrodení nového slnka (nového roku) mali duše z iného sveta voľno a mohli v čase sviatkov navštíviť pozemský svet. Nečisté sily (*nečistníci*) vychádzajúce počas vianočných sviatkov sa všeobecne nazývajú *sviatočníci* (vianoční duchovia) a patria sem: *sviatke, karakondžul, šilichani, kuliši, indžerli*. Keďže sa nečisté sily zjavujú aj vo zvieracej forme ako mačky, psi ale najmä ako vlci či *vlkodlaci*, nazývajú sa tieto dni ako *vlčie dni*. Bosorky počas týchto dní zakrývajú mesiac.

V Bulharsku sa uvedené vianočné dni nazývajú *kondžurove dni*, (= blahoželacie dni) t.j. *kolednice*.

nečistník, nečisť

nečistota, nečistá sila, čierna sila, zlá sila, prekliata sila, démonická sila, rus. nevernaja sila, *badzula*, neljogkaja, nelegkaja, neumojska, neumoja, nevidimka, nenaš, neboh, neznať, nekošboj, nekošň, vražon, vražok, ukrajin. načistik, založni merci, založnyj pokojnik, okajannyj (prekliaty)

nečistý duch, ktorý urobí z človeka tuláka, bludára

kollektívne pomenovanie nižších démonických bytostí a škodlivých duchov: *čerti, besy*, tiež aj *ovinnik, blatník, vlkodlak* a pod.

Podľa toho, ako nečistý duch škodí človeku, sa opisne pomenováva: kostilom, kožeder, ťažobník, fajčoš, opojca, holochvost, šatúň, špiniar, kurioka, votrelec, okno (výpadok pamäte), chmára, smutiteľ, zlomyseľník, prehadzovač, pŕhlič, a pod.

V novopoľskej mytológii sa nazýva **uwód**.

Nečisté sily okolo 18. februára vyletujú z pekla a cez komín vchádzajú do domov, preto treba vtedy páliť v kachliach bodliaky.

Badzula vyzerá ako stará neupravená žena s prsiami visiacimi na bruchu, s prehodenou špinavou posteľnou prikrývkou. Všeobecne však nečistník sa zvyčajne zjavuje ako malé zvieratá - mačka, žaba, had atď., môže byť tiež vo forme neživého objektu - kameň, vír, plameň, vodný stĺpec, kopa sena.

Spoločným cieľom nečistých síl je poškodiť človeka ako napr. vystrašiť, poslať chorobu, ublížiť, navádzať na trestné činy, navádzať na zlé myšlienky, oklamať, poslať zlé počasie, robiť v domácnosti neporiadok, uniesť deti, brať mlieko u dobytká atď... Spolupráca s nečistou silou môže krátkodobo priniesť úžitok, ale nakoniec má nebezpečné následky. Nečistá sila je lokalizovaná v miestach neistoty, ako sú križovatky, na hraniciach území - mosty, hranice obcí, polia, neobývané miesta - púšte, húštiny, močiare, rokliny, jaskyne. Nečistá sila má podmienky činnosti, nemôže prekročiť určité oblasti, býva aktívna alebo naopak bezmocná v určitých častiach dňa, na sviatky. Vonkajšie známky zlých duchov sú anomálne zvukové znamenia, ako je nezvyčajná farba hlasu, vytie, pískanie, iracionálny smiech, neviditeľný zdroj šramotu.

Nečistníka možno zahnať kropením svätenou vodou, namaľovaním kríža v dome, vytváraním amuletov z rastlín - paliny, maku, žihľavy, vŕby, predmetmi z lesklého kovu, vyslovením príkazov, vymetať dom metlou smerom

k východu, prípadne surovým zakliatím. Aby nečistník neuškodil, nemalo by sa vychádzať z domu cez polnoc, nenechávať odkrytú nádobu s vodou a jedlom, mala by sa zakrývať kolíska a pod. Samovrahovia sa pochovávali mimo cintorínov alebo pri cintorínskom múre, dole tvárou a zaťažili ich kameňom, aby nemohli opúšťať hrob. Preto ich volali aj „zaťaženi nebožtíci“ (rus. založnyj mertvjak, ukr. založni merci) » *Yrka*, resp. zatratení nebožtíci.

Za nečisté stromy sa považujú vŕba a hruška, niekde aj baza a orech.

nečuj vietra bylina

čarovná bylina v slovanskom bájosloví, ktorá v zime rástla na brehoch vodných plôch. Vlastník tejto byliny má schopnosť zastaviť vietor na vode, zachrániť loď od strokotania. Zbiera sa na Nový rok (Vasilov deň) o polnoci. Nájsť ju môže iba osoba slepá od narodenia, ktorá pocíti mravenčenie v očiach, keď na ňu stupí. Odtrhnúť ju musí ústami.

Touto bylinou je jastrabník chlpaník (*Hieracium pilosella*), ktorý má listy pritlačené k zemi, takže nimi vietor nepohne.

Nedeľa, Baba Nedeľa (bulh.) Kúpala

rus. Voskresenie

V niektorých oblastiach sa považuje za matku alebo sestru *Piatnice*.

Zemepisný názov : Nedelea – obec v Rumunsku, Sveta Nedelja – mesto v Chorvátsku

Nedolja » Dolja, Psota

núdza, rus. nužda, poľ. Nędza

neduh, neduch

nemoc, choroba, bôľ, mentálny červ » *larva*, slovin. boleščica, rus. nemoč, nemoča, nemočina

nemoc = nemá silu, neduživý = chorľavý

stelesnená nemoc. Duch, ktorý lieta vo vzduchu, vlúdi sa do človeka, ktorý mu padne do cesty a trápi ho, kým ho nezahubí. V roku 1829 synonymum pre cholera.

negromanat » zduhač, vetrovniak

nehoda, niechoda, niehoda » vetrovniak

čes. negoda, rus. negodnyj

nechorošik, nechorošij (rus.) rarach

Nejka » *navka*

gréc. **Neith** –bohyňa, ktorá tvrdí: "Ja som všetko, čo bolo, je a bude a môj závoj nebude odhalený."

nekonečno

rus. beskonečnik

priestor bez hraníc, bez konca, bezhraničnosť, neobmedzenosť

neohraničiteľný, neobmedziteľný, nekonečný priestor al. čas:

tam, kde siaha hviezdna obloha.

Veľkonočné kraslice sa ozdobovali dokola spojeným – nekonečným vzorom.

nekošicha » bezkost

nekoča, nekošnoj duch, nekošnaja sila, nekoščnoj

nekrstenec

srbs. nekrštenic, nekreštenic , rus. ptenec
cirkevný bubák, ktorý vzniká z nepokršteného mŕtveho dieťaťa. Stáva sa z neho malý lietajúci upír, vtáčik bez peria, ktorý môže ublížiť tehotným ženám, mladým matkám alebo deťom, prípadne aj domácim zvieratám. Najväčšiu aktivitu má počas *nečistých dní*.

» *drekalo*

nelabasis (litov.) *čert*

nemilostník, *neľub*, neposlušník

litovsky nelab asis = nestojí za to,

Neladica » *Svarica*

nelapsi

jedno z pomenovaní pre *upíra* používané na Zemplíne, býva v cintoríne.

Neľub

zlý duch v podobe čierneho kocúra s trsom blenu v zuboch, ktorý zapríčiňuje zvady v manželskej posteli. Jeho protikladom je *Lub*.

Nemani

Gorgonia, Gorjunia

slovanské pomenovanie pre *Gorgóny*, dcéry gréckych morských bohov; hadovlasé hnevlice , synonymum pre morské príšery, chrániace raj pred hriešnikmi. Je tiež považovaná za stelesnenie choroby dna (podagra).

Zemepisný názov: Nemanice – obec v Česku

Nemezis

Nemizne, Nemisa, Nemiza, Nemisia, Nimizia, Nemezia, Nemeza

starogrécka bohyňa pomsty, trestu, odplaty za zlý čin. Uznávaná Lužickými Srbmi. Jej smrteľný nástroj je vretenica » *Hanba*.

Zemepisný názov: Nemėžis – obec v Litve

Nemisa, Nemiza » *Hanba*

Podľa niektorých zdrojov je **Nemiza** pán vzduchu, pán vetrov. Jeho hlava je korunovaná lúčmi a krídlami a trup zobrazuje lietajúceho vtáka. Ľahký ako pierko, sám sa občas premení na pierko a hojdá sa vo výškach, odpočívajúc od starostí. Umožňuje vetrom baviť sa bez zasahovania do ich záležitostí, ak sa však veľmi hádajú a roztočia šialený kolotoč, zasiahnite a urobí poriadok. Zrejme je totožný s *Kušlakom*. V ruskej a bieloruskej mytológii ženský princíp Nemizu stotožňujú so *Zjuzjou*.

nemodlenka, nemodlenec

nemodlika, bobovnica, boba, bobák, rus. koka, kokanka

neskutočne vyziabla postava bielej tváre

cirkevný *bubo*, ktorý zoberie deti a potrestá ich, keď sa pred spaním nepomodlia a môže ich zmeniť aj na *moru*.

nemŕtvy, nežit', nežit » *revenant*

živá mŕtvola

Nenila

slovanské pomenovanie sumerskej vládkyne nebies *Inany*. Je stotožňovaná s *plejádnicou* Asjou a nazýva sa **Asja Zviezdinka**. Z jej mena vzniklo : Inana – Ninana - Nina

Vavila bol jej syn

nepriaznik » *čert*

Neris

1. vodná víla rieky Neris (Vilia), pretekajúcej cez Bielorusko a Litvu, ústiaca do Baltského mora.
2. v gréckej mytológii vodná víla slnka, ktorá na ostrove Trinacria (Sicília) stráži stáda boha slnka.

Nesreča » *Sreča*

Nesretcha, Nesrecha, Nesrjašta, Zloščastie

Zemepisný názov: Nesreča – pohorie v Bosne a Hercegovine

nestinary

gr. anastenaria, bulh. panagir, panigiri = všetci v kruhu,

pálenie ohňov 20. a 21. mája (juliánsky kalendár 3. a 4. júna), ako súd ohňom nad *Kostromou*, (vypaľovanie trávy), usporadúvajú sa obrady za úrodu v čase sejby: prítomní tancujú bosými nohami po ohni a žeravých uhlíkoch.

Keďže pravoslávna cirkev oslavy prekryla sviatkom sv. Konstantina, nazýva sa aj **konstantínsky tanec**. V tento deň sa presádzajú aj uhorky do vonkajšej pôdy, takže ho nazývajú aj Konštantín uhorkový.

V uvedených dňoch sa vykonáva tiež vylamovanie jalových letorastov viniča, takže vo vinárskych oblastiach sa sviatok nazýva aj **oblomka (podlom, sadolom)**.

V Rusku sa nazýva Rufov deň podľa mučeníka sv. Rúfusa.

Zemepisný názov: Nestinarka – pláž v Bulharsku

nešpech

nes'pech, poľ. niešpiech, biel. telepen

rus. telepeň = nemotorný, malátny človek

čes. nespechat = neponáhľať sa, starorus. telepať'sja = povalovať sa
škodlivý domový duch, všemožne brániaci úspechu vo všetkých ekonomických záležitostiach, podporujúci neporiadok, posiela neprekonateľný spánok, lenivosť a ľahostajnosť najmä na ženy, ak sa manžel vráti z práce domov. Nabáda aj deti k lenivosti. Usadí sa človeku na pleciah a tlačí ho k zemi, aby si ľahol. Alebo sa usadí okolo brucha, aby sa človek ani zohnúť nevládal. Odoháňa sa palicovaním.

Druh démona z okruhu *netek*.

netek

naték, maték

v slovinskej mytológii ani človek ani zviera so stareckým výzorom, zdržujúci sa pod stolom. Trápi svet večným hladom, zdržuje sa na farmách. Jeho prítomnosť oznamuje buď začiatok a lebo koniec obdobia hladu. Ak dostane dostatok potravy bez očakávania odplaty, môže dokonca prispieť k prosperite hospodárstva. Tí, ktorí ho nevedome neobslúžia, môžu očakávať, že niekto zomrie hladom. Je to stelesnený hladomor. Zobrazuje sa ako vysušená postava s bielymi chrastiacimi rebrovými kosťami, s veľkými ústami a ostrými pazúrami.

Nati sú v animizme negatívni bôžikovia – *démoni* - stelesňujúci negatívne ľudské vlastnosti; je ich 37.

1.Bezohľadnosť(Arogantnosť), 2.Bezcitnosť (Drzosť, Hrubosť) 3.Bezcharakternosť(Pokrytectvo), 4.Bojazlivosť(Nerozhodnosť, Plachosť), 5.Domýšľavosť(Podozrievavosť), 6.Falošnosť (Klamlivosť, Dvojitvárnosť, Manipulatívnosť, Nepoctivosť), 7.Hašterivosť, 8.Chamtivosť (Majetníckosť), 9.Krutosť (Cynizmus), 10.Lakomosť (Skúposť), 11.Lenivosť (Nečinnosť, Pasivita, Pomalosť, Apatia), 12.Márnomyseľnosť (Nezodpovenosť, Márnosť), 13.Namyslenosť (Pyšnosť), 14.Nedisciplinovanosť, 15.Nedotklivosť (Úzkostlivosť, Urážlivosť), 16.Nedôverčivosť (Zneisťovanie), 17.Neobľomnosť, 18.Neporiadnosť (Lajdáckosť, Nedôslednosť), 19.Nepozornosť (Lahostajnosť, Neopatrnosť, Nesústredenosť), 20.Nenávisť, 21.Neprispôsobivosť (Neznášanlivosť), 22.Nespokojnosť (Nervóznosť), 23.Netrpezlivosť, 24.Nevďačnosť, 25.Nevernosť, 26.Nevypočítateľnosť, 27.Roztržitosť (Nestabilitnosť, Náladovosť, Nevyrovnanosť), 28.Sebeckosť (Egoizmus), 29.Škodoradnosť, 30.Tvrdohlavosť (Panovačnosť), 31.Útočnosť (Agresivita), 32.Výbušnosť (Hysteričnosť, Prchkosť), 33.Závislosť (Obžerstvo, Opilstvo, Požívačnosť, Úchylnosť), 34.Závistlivosť, 35.Zlomyselnosť (Záľudnosť), 36.Zvedavosť, 37.Žiarlivosť

K bodu 11. V ruských legendách sa nazýva Leň a Oteť, v lužických legendách *nešpech*.

Slovinsky „neteče“ je brusnica (*Vaccinium vitis-idaea*), ktoré potláčajú pocit hladu a zabraňujú tak útokom veľkého hladu.

netata je plazivá borievka (*Juniperus sabina*) a používala sa vyvolanie potratov, takže má určitú spojitosť aj so smrťou. česky „netečný“ = bez života, bez energie

Zemepisný názov: Neteka – obec v Chorvátsku, rieka na Ukrajine

netvor

poľ. poczwara, łocwiara, oćwiara

1. škaredý, ohyzný tvor, budiaci odpor, obluda, ohyzda, ohava, prišera (obyč. v bájosloví): telo rozprávkového netvora (*grif*);

2. zlý, bezcitný, zvrátený, nemravný človek; nemravník, nehanebník,

Zemepisný názov: Netvořice – obec v Čechách

neumojka, neumoja (rus.) *nečistník*

Neuri, Nerja » *vlkolak*

skýtsky túlavý kmeň

Zemepisný názov: Nerja .- provincia v Andalúzii (Španielsko)

nevoľa

nuda, tieseň, nechuf, nedostatok dobrej vôle, zunovaný boh

Príslovia: našli sme nevoľu = nudili sme sa, nevoľa ho metala = nudil sa, bol zunovaný.

ale aj choroba zrádnik » *psotník*

nevoľa je aj : 1. nesloboda, otroctvo, poddanstvo

2. trápenie, nešťastie, ťažkosť

nezmar » *fekst*

nezmarný = nezničiteľný

Zemepisný názov: Nezmar – rybník v Čechách

nička, nički (rus.) » *Torka*

nočka

Zemepisný názov: Nička – mnohé rieky v Rusku

Ničota » *Bieda*

rus. Niščeta

ničota = prázdnosť, bezvýznamnosť, nepatnosť

Niekara

(kašub.= netrestá)

Nikar, Nik

v kašubskej mytológii veľmi ničomný duch, ktorý nás navádza na neprávosti

Nigočnik

Podrižnik

mužská forma *Ržanice*.

Nij, Nija, »*Nyj*

Nijan, Nijam

Nijola, Nijolé (litov.) - *Nyja*

Nikl, Nippel

lesný duch, pomocník a ochranca všetkých dobrých obyvateľov Českého lesa. Duch dvoch tvári, pričom biela znamená dobro a čierna zlo, podobne ako *Janus*. Ochranca sklárov a drevárov, dobrým pomáha a zlých trestá.

Pôvodne sa volal Nippel, ale keďže jeho sídlo bol kopec Niklasberg neďaleko Bělé nad Radbuzou (Kamenný vrch) stal sa z neho Nikl.

Nikola, Nikolka » *lesovik*

nikrmana

slovin. enost

sila, ktorá reguluje všetko na zemi a je prítomná všade a vždy pozná všetky duchovne rozvinuté kultúry na našej planéte. Tvorivá životná sila, hybná sila všetkých zmien. Táto sila, produkovaná živým organizmom, sa nazýva *biopole*.

Nikulden, Nikolščina » *Mikuláš*

Mikolščina

v ruských zemiach vzniklo slovo „nanikoliť sa“ = opiť sa na Nikulden, vychádzajúc z toho, považujú Nikolu za božstvo pitia

nilapój (ukrajin.) *domovik*

ninek, nendljek (slovin.) *trpaslík*

Ninva » *Nyja*

Niord, Njord, Njördr

(škand. = sila)

v severskej mytológii vodca božského rodu Vanov (Slo-vanov) vo *Vanaheime*, otec *Freyra* a *Freji*.

avšak po škandinávsky jord je zem, nord je sever ale hjord je horda, stádo (krdel'), takže najskôr bude totožný s *Velesom* » *Stado*

Zlatá Norda je pomenovanie severného Kašubska.

niziolek, niziołkowi

nizušok, niziołok, niziołka

rasa malých (asi jeden meter vysokých), pracovitých a pokojných humanoidov, *ľudíkov*. Žijú v dedinách podobných ľudským osadám, ale okrem domov obývajú aj priestranné obytné nory, pohodlne zariadené a prispôbené potrebám obyvateľov. Napriek ich nenápadnej veľkosti sú dobrými bojovníkmi a húževnatosť, s ktorou hája svoje domovy, je na špičkovej úrovni. Sú to vynikajúci streľci z praku a luku a ich osvedčenou taktikou je nalákať súpera do otvoreného priestoru, kde sa stanú vynikajúcim cieľom. Obdobní *hobitom*.

Zemepisný názov: Niziołki – obce v Poľsku.

Nocna, Noc » Lunica

Nocna, Nocera s preklepom aj Noncena

rus. Noč

nočnica, nočena » mora

nocnica, nocliha, noclica, nocznica, nocula, nošnica, noščnica, perenočnica,
ale nočník je nádoba na moč a výkaly, používaná v noci

Nočnica » Polnočnica

Nocula

noh, nogaj » knochta vták, rosomák vták

rus. nuch, noguj, nagaj, nog ptica, nug ptica, nag ptica, nataj, nogot', igon; starorus. nog = sup

Zemepisný názov: Nagaj – ostrov na Aljaške

Nokot' (rus.) *Loktibrada*

nora » *mora*

norka-zver (rus.) *drak*

nosak, nosiak

zmejníšče, zmejčišče

zmok, ktorý nosí svojmu majiteľovi všetko, čo mu prikáže, peniazonosič, rus. deňgonosica

nosenie leta » *Velká noc - Kvetná nedel'a*

nosočník

rus. nosok = ponožka

novodobý trpaslík. Nie je možné povedať, že je to veľmi zlý duch, ale je to malý neporiadnik. Uloží ponožky, ale tak, aby neboli spárované, alebo schová ponožku v práčke.

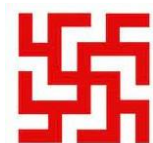
Nosolum, Nosolus, Nosoliaus

mužský princíp starolitovskej bohyně *Dirvolika*. Voľne by sa mohol nazvať *obilníček*. Bola mu obetovaná koza, ktorej krv sa vyliala do rieky a očakávalo sa zabezpečenie výnosnej úrody na oslave jesenného vďakyvzdania » *Pilvít* .

nošno (bulh.) *mora*

novorodník

ochranný symbol novorodenca. Umiestňoval sa na ošatenie novorodičiek.

Nový rok

1.január (na území Slovenska už za Veľkej Moravy, zrejme už od r.50 vo Vanniovom kráľovstve, ktoré podliehalo Rímu)

U starých Slovanov začínal nový rok novom mesiacu pred splnom v jarnej rovníkovej výškovke (okolo 8. marca), zvaný Nový hospodársky rok - **Novoletie**. Pôvodne sa v tento deň konal *Štedrý večer* . Piekli sa obradné sušienky v tvare kríža – krížiky, ktoré sa pridávali aj do prvej sejby. Podľa VK nový rok Slovanov začal 21. marca 368. Po zavedení gregoriánskeho kalendára nový hospodársky rok (25. marca) pripadá na 6. apríla. V tento deň sa delili (rozpolili) sušienky – krížiky, jedna polovina sa zjedla a druhá vyniesla na pole. Do súčasnej doby sa tento deň nazýva **Prepolovanie**. Cirkev ho posúva na polovinu Päťdesiatnice.

U východných Slovanov podľa Nestorovej kroniky do r. 1409 bol 1. marec Novým rokom. V niektorých zdrojoch je pomenovaný aj ako *Ovseň*. Slovo vzniklo najskôr z ruského vjoseň = jar.

Letný nový rok (léta) je 10. deň v *Letniciach*, vo štvrtok po májovom/júnovom splne zvaný **Kvetočník**, v tento deň kalendárium lunárneho roku prechádza na kalendárium solárneho roku, čím vzniká lunisolárne kalendárium.

Byzantská cirkev sa snažila zaviesť ako nový rok deň 1. septembra »*domlatky*. Keďže v tomto mesiaci prebiehali oslavy zberu úrody – hody, rusky gody, z toho vzniklo ruské pomenovanie pre rok - god.

Hoci v juliánskom kalendári je prvým mesiacom január, dodnes zostali mesiace september (= 7.mesiac), október(= 8.mesiac), november(= 9. mesiac) a december (= 10.mesiac) pomenované podľa kalendára začínajúceho Novým rokom v marci.

Posun v dňoch medzi Juliánskym a Gregoriánskym kalendárom sa zvyšuje: v 16. a 17. stor. to bolo 10 dní, v 18. stor. – 11 dní, 19. stor. – 12 dní, v 20 a 21. stor. – 13dní; v 22. storočí. bude o14 dní atď.

V predkresťanskom období sa oslavoval Nový lunárny rok vo februári, podľa súčasného čínskeho kalendára » *blažeácie*.

Porekadlo: Ako na Nový rok, tak po celý rok t.j. ak je niekto na Nový rok nešikovný, lakomý, hašterivý apod. bude po celý rok.

Symbolizmus: Koľko surových opekancov padlo na zem, toľko hydiny malo vyhynúť. Žena ako prvý návštevník v roku bola predzvesťou neúspechov, muž šťastia, preto chodia Nový rok blahoželať len muži. Na Nový rok sa nesmie prať, šiť, rúbať stromy, usmrcovať zvieratá, vyniesť niečo z domu, požičať apod.

V Bulharsku sa novoročné koledovanie nazýva *Survaki*. V Kašubsku sa o polnoci pred Novým rokom koleduje spôsobom fašiangového sprievodu, používajú sa píšťalky a nazýva sa **Gwizdze** (pískanie).

Vinšovníkom sa dávali medové sušienky rôznych tvarov zvané **novidlatka**. Obydlia museli byť čisté, inventár vysporiadaný, nič nemalo chýbať, nič nemalo byť požičané. Cez novoročný obed sa vykonávali veštby.

Nuda (rus.) *Psota*

rus. = núdza

numeias, numêjas, numejas

Všeobecný názov baltských *hospodáričkov*, mali za úlohu strážiť ohnisko, zhasnutie svetla, zatváranie predných dverí atď. starali sa pohostinnosť

Nunadiève,

(litov.) Nanadiève, Nonadiève, Numadiève, Nudieve (первомоу Ньдѣви)

Nonadej

Pri krste kráľa Mindaugasa z Litvy v roku 1252 tajne obetovali : Pervomo Nonadiėviui , Teliaveliui , Diverikzui a Medenoi. Keďže Teliavelis je *Svarog*, Diveriks je *Perkun*, Medenoi (medvedica) je zoomorfná podoba Mokoši, obeta bola istotne určená štvorjedinému stvoriteľovi (sutvartai *Svantovítovi*), takže z toho vyplýva, že správne to treba spojiť na Per(k)vomonudieviui – Perunici (Lade).

Ny, Nij,

Ný, Nii, Niian, Nijan, Nyjján, Nijam, Najan, Nia, Ninva, Nyja, Čierny had, Čierny Chorsi, Čierny havran, Černovít, pekelný boh, Lokton, Kazijan

staropol. nyjac = usmrtiť

(anglosasky. Vii, vzhľadom na prepis: grécke ný sa píše ako v, takže býva stotožňovaný s *Vijom*)

v pruskej mytológii sa nazýva *Pokola*,

vládca podsvetia a trestov (múk). Jeho brat je *Dyj*.

S Ladou majú dcéru *Zlatogorku (Drndola)*, jeho syn je černokňažník *Kostiar*.

Stelesnená nivoč, uprednostňuje chaotické chovanie. Je sprievodcom duší do podsvetia, prípadne na miesto ich budúceho života a správcom ľudských duší v podsvetí; trestá tých, ktorí si to zaslúžia. Je stvoriteľom » *desov*.

Je vykonávateľom božieho súdu. Má obrovský prehľad o skutkoch hriešnikov, ktorí boli odsúdení a potrestaní. Je prísny, ale spravodlivým sudcom, poskytuje každému možnosť odčiniť svoje chyby. Ti, ktorí zostali v hriechu, boli odsúdení na trest zodpovedajúci ich zločinu. Krutí boli zaklínaní do kameňov, rozvadení sa stali vlkami a ten, ktorý nemal s inými milosť, bol poslaný netvorom k zožratiu. Hriešnu dušu očistí ohňom a odovzdá ju *Žive* k znovuzrodeniu. Sídli v poľskej Čiernej hore, aj v poľskom Gniezne.

Zobrazuje sa ako železný obor na žulovom tróne, alebo v železnom brnení s olovenou korunou. Na čo sa pozrie, to zhynie.

Spoločníčkou mu býva *Ozvena*, ktorá šíri krik, vreskot a jačanie ako varovanie pre odsúdených k večnému zatrateniu, kým ešte žijú. Rád sa hrá so svojim pekelným psom - *saňou*.

Podsvetie je pripomínané na *dušičky*, preto býva považovaný za syna *Roda*. Jeho dňom je 29. február, ako **Kazijanov (Kostiarov) deň** (je len raz za 4 roky, ako posledný deň starovekého roka), niekde bol považovaný za jednookého. 12-timi reťazami s 12-timi zámkami drží spútaný mor a môže ho vypustiť na ľudí.

česky nynej = spinkaj, nýti = trpieť, umierať; slovo nebohý mohlo vzniknúť z nije-boha

Nyja (Nya) sa staročesky nazývala planéta *Pluto*. Je možné, že je to foneticky zapísané lužickosrbské božstvo *Pya*. Indický boh podsvetia sa nazýva Jáma.

Ženský princíp sa nazýva **Nynva, Ňuga** (Nyja, Neja, Nija, Ninva, Niva, Niča), lotyš. Miga mâte al. Miega mâte, litov. Nijolė, Nijola, Ragana (znamená aj *vedma*).

rus. Nastasja

Je božstvom podzemného ohňa a podzemnej vody. Je milosrdná, potešuje duše mŕtvych, ktorí cestujú do pekla. Je dcérou *Živy*. Keď bola malá, pásala pávy. Nyj ju uniesol do podsvetia. Pol roka je v podsvetí a pol roka u svojej matky *Živy*. Na jar keď vyjde na zem, zazelenajú sa polia a lúky – nivy.

Má dcéru Vielonu »*Berona*, jej mužom je *Poklus*.

V Bulharsku sa nazýva sv. Čierna (*Baba Černa*) alebo Naštaša ako stelesnenie záhrobia.

Oslavuje sa buď 22. decembra alebo 25. decembra ako víťazstvo nad tmou (černobou) a taktiež 15. júla ako víťazstvo černoby ako **deň Černy** V tento deň sa robilo *stínanie kohúta* a vykonávala sa ochrana plodín proti hmyzu.

Ženy v tento deň sa nesmeli venovať domácim prácam ale mali len obveselovať. Ak to nerobili, čakalo dom nešťastie, lebo Černa očierni dom.

Cirkev ju prekryla sv. Anastáziou (Nasťa, Stázka, Taška)

Jej matkou bola podľa baltskej mytológie prabohyňa *Krūminė*
Je možná obdoba s gréckou bohyňou noci Nyx.

nykštukas (litov.) *trpaslík*

nykus, nyks (luž.) *vodník*

z nordického nix = vodník
wódnjukus, wodnyks, niks, nak, nek

Neslovanské

nága, nagin (ind.) - hadočlovek, had s ľudskou hlavou, *hadogašopar*

nafanizmus (hebr.) – používanie hrubých nadávok

nahib (tur.) - titul nižšieho duchovného v moslimských krajinách

najada (gréc.) - starogrécka vodná víla prameňov, *rusalka*

namáz (arab.) - mohamedánska modlitba, ktorú moslimovia odriekavajú 5 ráz denne

naturopat - alternatívny medik

nazarén (podľa Ježiša Nazaretského) - 1. príslušník starožidovskej asketickej sekty, 2. prví kresťania pokrstený zo Židov, 3. člen náboženskej sekty v Uhorsku

nekrofóbia (gréc.) - bezdôvodný chorobný strach pred mŕtvymi

nekrológia (gréc.) - 1. pohrebná reč o živote a diele zomretého, 2. spomienkový článok pri príležitosti úmrtia osobnosti

nekrológium (gréc.) - v katolíckych kláštoroch zverejňovaný zoznam mŕtvych členov rehole alebo kláštora

nekromant (gr.) - veštec, ktorý veští prostredníctvom vyvolávania duchov

nekromantia (gréc.) - veštenie vyvolávaním duchov mŕtvych, bosoráctvo, čarodejníctvo, vyvolávanie duchov

nekropola (gréc.) - cintorín, pohrebisko, mesto mŕtvych

neofyt (gréc.) - nový prívrženec dajakej viery, novoverec, novokrstenec

neológ (gréc.) - 1. hlásateľ nových myšlienok, 2. príslušník novožidovskej sekty

neoplatonizmus (gréc.) - mystická filozofia epochy úpadku Rímu (3.-6. stor.), ideológia otrokárskej aristokracie, novoplatonizmus

Neptún - rímsky boh mora a vody, jeho grécka obdoba je Poseidón

nereida (gréc.) - grécka víla rieky

Nerthus - germánska bohyňa matka Zem

nestorián (podľa carhradského patriarchu Nestória) - prívrženec kresťanskej sekty, neuznávajúcej Pannu Máriu za bohorodičku

nešpor, nešpory (lat.) - 1. olovrant, 2. večerná pobožnosť

Niké - (gréc. = víťazstvo) grécka bohyňa víťazstva

nimbus (lat.) - svätožiara

nirvána (ind.) - podľa budhistického náboženstva stav najvyššej blaženosti, splynutie s božskou prapodstatou, stav pokoja mysle, zabudnutia, blaženosti, všeobsahujúce nič; rus. nega

nixa (germ.) – víla

Noe, Noach - (hebr. = oddych) je postava z biblickej knihy Genezis. Postavil podľa Božieho návodu archu a zachránil ľudský rod (svoju rodinu) a živočíšne druhy na tejto zemi počas potopy.

nomogenéza (gréc.) - idealistická vývojová teória, ktorá vysvetľuje vývoj ako teologický proces

nonkonformista (lat.) - člen z nekatolíckych anglických cirkví, ktoré sa odštípili od štátnej cirkvi

norny - škandinávske *sudičky* : Urd, Verdandi a Skuld.

novic (lat.) - nováčik, rehoľník pred vysvätením

noviciát (lat.) - 1. skúšobný čas strávený v kláštore a príprava na prijatie do rehole, 2. budova pre novicov

numerológia (lat.gréc.) - okultný význam čísel

numinózny (lat.) - majúci znaky, črty nadprirodzeného, nevysvetliteľného a tajuplného

nymfy (gréc.) - 1. grécke víly, (najády, dryády, oreády...) sexuálne náruživé, z toho **nymfománia** - chorobná pohlavná žiadostivosť žien, obdoba *rusaliek*. V slovanských jazykoch nymfomanku nazývajú aj **bujačica**.

2. larva hmyzu

nymfeum (gréc.lat.) - chrám alebo svätyňa vybudovaná nad posvätnými prameňmi